

Szociális juttatások Erdélyben

Romániában összesen 19 673 millió lejt költött a kormány szociális juttatásokra 2020-ban, míg Erdélyben 6762 millió lejt. Aszerint, hogy ki kapja ezeket a juttatásokat, három nagy csoportba sorolhatjuk őket. Az elsőbe kerülnek azok a juttatások, amelyek a gyermekes családokat célozzák meg. A másodikba azok, amelyeket az alacsony jövedelmű személyek és családok kapnak. Végül a harmadik kategóriába az a sokféle támogatás és juttatás kerül, amelyeket a fogyatékossgal élő felnőttek, illetve gyermekek és gondozóik kapnak. Ezen szociális juttatások többsége univerzális támogatás és alanyi jogon jár. Alig néhány olyan juttatás van, amely jövedelemfüggő, azaz nem mindenki kapja, aki az adott csoportba tartozik, hanem csak azok, akiknek háztartási jövedelme alacsonyabb egy bizonyos küszöbnél. A jövedelemfüggő juttatások a következők: a családi pótlék, a garantált bérminimum biztosítására nyújtott támogatás és a fűtési támogatás.

Erdélyben a szociális juttatások csaknem háromnegyedét (74%) a gyermekes családok kapták. Második legmagasabb arányban a fogyatékos személyek részesültek a szociális juttatásokból (23%). A legkevesebb támogatás pedig az alacsony jövedelmű személyek és családok részére jutott 2020-ban: az össztámogatás 2%-a. Gyermekpénzt havonta átlagosan 1,2 millió gyermek után kaptak a szülők Erdélyben, míg gyermeknevelési támogatást havonta átlagosan 71 ezer gyermek után. Családi pótlékban pedig összesen 42 ezer család részesült. Erdélyben lakosságarányosan a legtöbb kedvezményezett család Szilágy (12 család, 1000 főre vetítve), Hargita (10 család) és Beszterce-Naszód (10 család) megyékben élt, míg a legkevesebb Temes (2 család), Kolozs (3 család) és Arad (4 család) megyékben. A fogyatékossgal élőknek nyújtott támogatásra havonta átlagosan 538 ezer személy volt jogosult 2020-ban Erdélyben; míg az alacsony jövedelmű személyeknek és családoknak nyújtott juttatást havonta átlagosan 108 ezren vették igénybe, ebből 45 ezren a garantált minimumjövedelmet biztosító juttatást. Ha lakosságarányosan nézzük a kedvezményezettek számát, Erdélyben 1000 főre 7 támogatott család jutott 2020-ban, és az erdélyi megyék közül Szilágy, Fehér, illetve Maros megyékben volt a legtöbb szociálisan támogatott család (13, 11 és 11 család, 1000 főre vetítve).

1. Bevezető

A modernkori európai államok egyik legfontosabb feladata a szociális védelem. Ezt a védelmet a gyermeknevelési támogatásokon, szociális juttatásokon, munkanélküli segélyeken, garantált minimáljövedelmen, nyugdíjakon, egészségügyi ellátásokon vagy lakhatási támogatásokon keresztül igyekeznek állampolgáraiknak biztosítani. A mindenkori kormányok a szociális védelemre fordított kiadásokat az úgynevezett szociális védelmi bevételekből biztosítják.¹ Az állam szociális védelmi bevételeit egyrészt a munkaadók, illetve a munkavállalók társadalombiztosítási hozzájárulásai fedezik, valamint a különböző adók, tulajdonból származó és egyéb (például kamatok, osztalékok, biztosítási összegek stb.) bevételek. 2019-ben Románia a GDP 11,9%-át fordította szociális védelmi kiadásokra, míg az EU27 országok átlagosan a GDP 19,3%-át. Természetesen az egyes országok szociális védelmi rendszerei eltérőek, hiszen minden egyes országban más-más demográfiai és munkaerőpiaci folyamatok alakítják az

¹ Az elemzésben használt legfontosabb fogalmak meghatározása és alapeloszlásai megtalálhatóak az [itt](#) [letölthető](#) módszertani mellékletben.

igényeket. Ugyanakkor az öregedés, az alacsony foglalkoztatottság, a magas inaktivitás vagy a nagy jövedelmi egyenlőtlenségek, és az ezekből fakadó leszakadás szinte minden országban szociális problémát jelent. Románia szociális védelmi kiadásairól és juttatásainak mértékéről az Országos Statisztikai Intézet, illetve a Szociális és Munkaügyi Minisztérium közöl éves adatokat. Erdély szociális helyzetképéről azonban kevés az ismeretünk,² ezt pótoljuk ebben a rövid elemzésben.

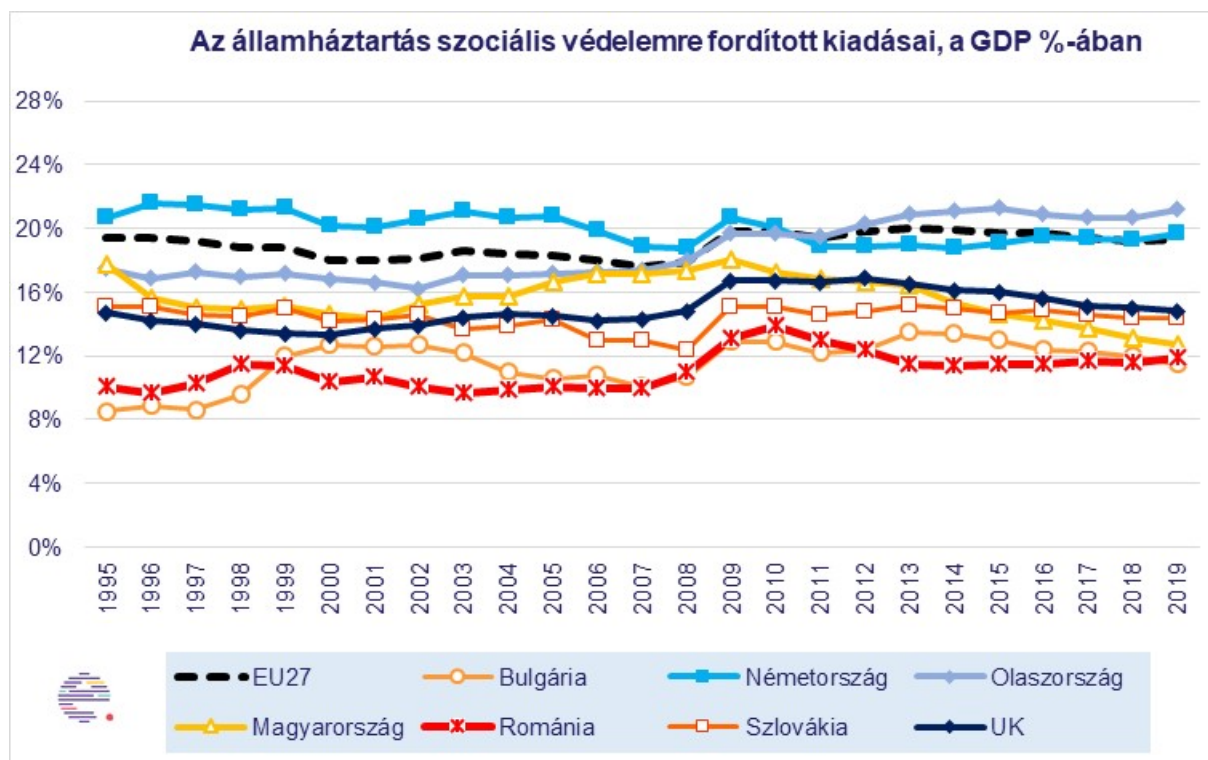
2. A szociális védelemre fordított kiadások

A szociális ellátórendszeren keresztül érkező támogatások és juttatások jelentősen hozzájárulhatnak a jövedelmi egyenlőtlenségek és a szegénység csökkentéséhez. A Friedrich Ebert Alapítvány Romániára vonatkozó 2020-as elemzése³ viszont azt állítja, hogy a romániai szociális védelmi rendszerben az elmúlt évtizedben bekövetkezett változások során⁴ az állam csökkentette a szociális védelmi kiadásokat és az állami szerepvállalást a szociális segélyek nyújtásában, illetve korlátozta a munkaerőpiacon kívüliek támogatását. Ennek következtében a szociális védelemre fordított kiadások aránya jóval elmarad (és elmaradt) Romániában az Európai Unió átlagától.

² Lásd például Szabó Béla–Veres Valér, 2020. Szociális ellátás, egészségügy és egészségi állapot. In: Benedek József (ed): Erdély. Tér, gazdaság és társadalom. Iskola Alapítvány Kiadó, Kolozsvári Egyetemi Kiadó. Kolozsvár 2020. pp: 549-584. vagy Elekes Zoltán, 2020. A székelyföldi szociális ellátási háló múltja, jelene, jövőképe. Doktori dolgozat. Szent István Egyetem. Gödöllő 2020.

³ Adăscăliței, D., Raț, C., Spătari M. (2020). ÎMBUNĂȚĂȚIREA PROTECȚIEI SOCIALE DIN ROMÂNIA. Fundația Friedrich Ebert (FES), România, București. Noiembrie 2020.

⁴ A törvényi változások részletes leírását lásd itt: INSSE (2018). STATISTICA PROTECȚIEI SOCIALE ESSPROS. Anul 2018. INSSE, Romania, București.
https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/statistica_protectiei_sociale_2018.pdf. Letöltés ideje: 2021.11.05.

Forrás: Eurostat (2019): Az államháztartás szociális védelemre fordított kiadásai, a GDP %-ában
[gov_10a_exp]

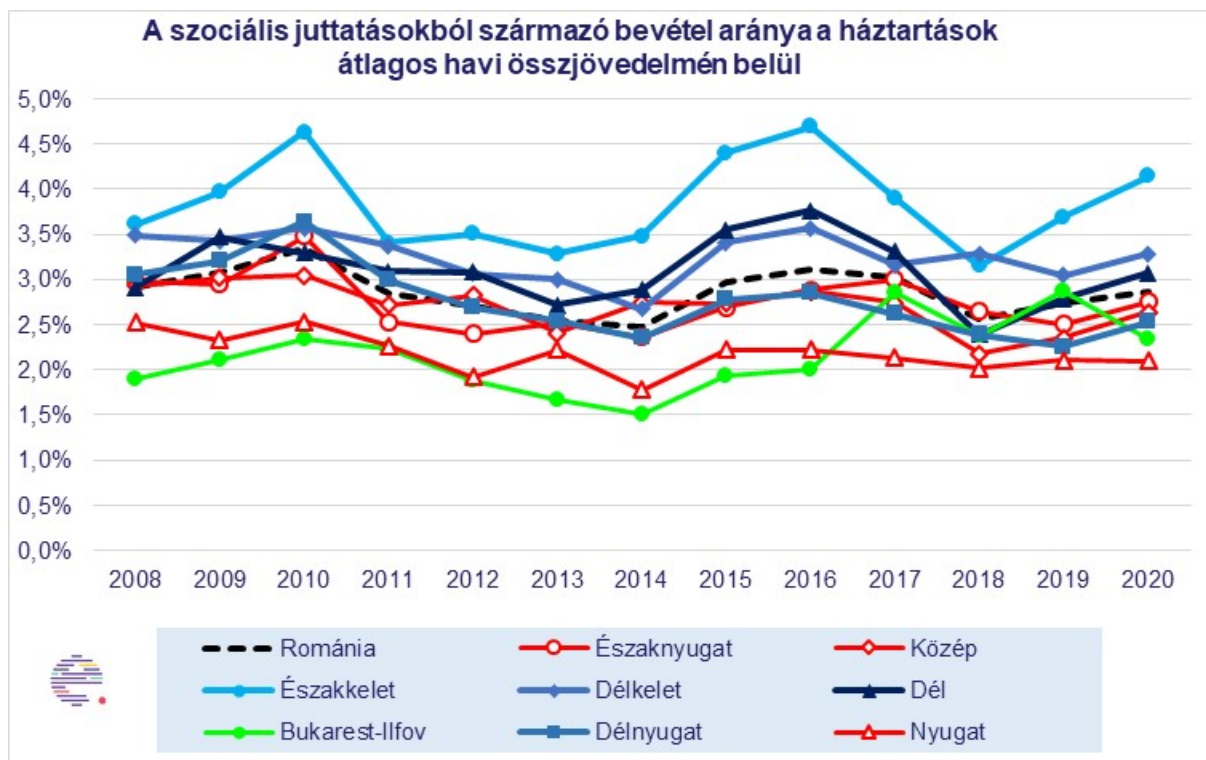
A romániai szociális védelmi rendszernek hagyományosan három csatornája van. Az első a *társadalombiztosítási rendszer* állami juttatásait fedi le, mint amilyenek a nyugdíj, a munkanélküli segély, a fizetett betegszabadság, a szülési szabadság vagy a munkahelyi baleseti kártérítés. A második összetevő a *szociális juttatások rendszerét* foglalja magában, ide tartoznak például az alacsony jövedelműek szociális juttatásai, a gyermekek után járó szociális pótlékok, a fogyatékossgal élők segélyei, a lakhatási és egyéb természetbeni támogatási formák. A harmadik összetevő a *szociális szolgáltatások rendszere*, ez olyan támogatásokat jelent az egyéneknek és a háztartásoknak, mint például a gyermekgondozás, az időskorúak és az önálló élet lehetőségét korlátozó betegségben szenvedők vagy a fogyatékossgal élők tartós gondozása, illetve a veszélyeztetett csoportok védelme. Ebben az elemzésben elsősorban a romániai szociális védelmi rendszer második összetevőjéről lesz szó, a szociális juttatásokról.

3. Szociális juttatások Romániában

Az Országos Statisztikai Intézet jelentése szerint a romániai háztartások átlagos havi összjövedelmének 2,9%-a származott szociális juttatásokból 2020-ban.⁵ Ez az arány a nyugati régióban a legalacsonyabb (2,1%), míg az északkeleti régióban a legmagasabb (4,1%). A romániai átlagnál magasabb a háztartások szociális juttatásokból származó bevétele az összjövedelmén belül a déli (3,1%) és a délkeleti (3,3%) régiókban is, a már említett északkeleti régió mellett. Az elmúlt tizenkét évet áttekintve az is kijelenthető, hogy az erdélyi háztartások jövedelmének kisebb része származott szociális juttatásokból, mint a havasalföldi és a moldvai

⁵ Ha a nyugdíjakat és a munkanélkülieknek nyújtott segítséget is beleszámoljuk, akkor a romániai háztartások havi átlagos összjövedelmének 19-21%-a származott szociális védelmi támogatásokból 2020-ban (insse.ro, BUF104J táblázat).

háztartások esetében. Kivétel ez alól a Bukarest-Ilfov régióban élő háztartások esete, ahol szintén alacsony volt a háztartások jövedelmében a szociális juttatások aránya.

Forrás: insse.ro. Egy háztartásra jutó átlagos havi jövedelem, jövedelemkategóriák (categorii de venituri) és fejlesztési régiók szerint [BUF104J].

A szociális juttatásokat elsősorban a Szociális és Munkaügyi Minisztériumhoz tartozó Nemzeti Fizetési és Szociális Ellenőrző Ügynökség (A.N.P.I.S.) folyósítja.⁶ A szociális juttatásokra fordított kiadások összege 19 674,5 millió lej volt 2020-ban Romániában, Erdélyben 6762 millió lej.

Azért, hogy könnyebben áttekinthessük a sokféle szociális juttatást, a célcsoportok szerint három kategóriába soroltuk őket. Az első kategóriába kerültek azok a juttatások, amelyek a gyermekes családokat célozzák meg. A másodikba azokat a juttatásokat soroltuk, amelyeket az alacsony jövedelmű személyek és családok kapnak. Végül a harmadik kategóriába az a sokféle támogatás és juttatás került, amelyeket a fokozottan súlyos, súlyos vagy közepesen súlyos fogyatékossgal élő felnőttek, illetve gyermekek és gondozóik kapnak. Ezen szociális juttatások többsége univerzális támogatás. Ez azt jelenti, hogy alanyi jogon minden személynek jár az adott juttatás, ha megfelel a folyósítási kritériumoknak. Alig néhány olyan juttatás van, amely jövedelemfüggő, azaz nem mindenki kapja, aki az adott csoporthoz tartozik (például 18 év alatti gyermeke van, vagy fogyatékossgal élő), hanem csak azok, akiknek háztartási jövedelme

⁶ A nehéz anyagi helyzetű tanulók szociális ösztöndíjának folyósítása az Oktatási Minisztérium hatókörébe tartozik. A 2020/2021-es tanévben 3000 lej/hó szociális ösztöndíj járt az árva vagy beteg tanulóknak; 100 lej/hó azon vidéki hallgatóknak, akik más településen tanulnak; 300 lej/hó azon tanulók számára, akiknek egy háztartásban családtagonként a nettó havi jövedelem nem haladja meg a minimálbér 50%-át; és 300 lej/hó alkalmi szociális segély (<https://www.portalinvatamant.ro/articole/diverse-31/burse-elevi-2019-valoarea-burselor-in-anul-scolar-2018-2019-8379.html>).

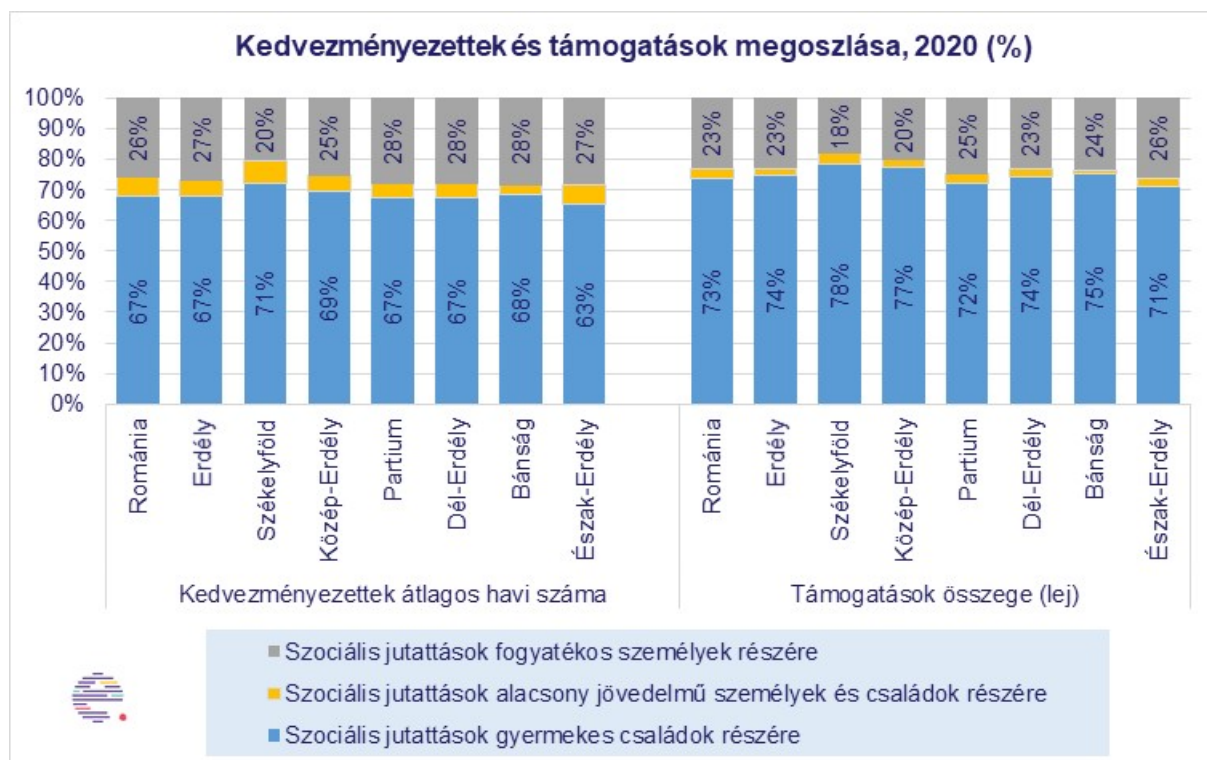
alacsonyabb egy bizonyos küszöbnél. Ezek a következők: a családi pótlék, a garantált bérminimum biztosítására nyújtott támogatás és a fűtési támogatás. Látható, hogy a családi pótlék az első és a második kategóriába is illeszkedik, jelen elemzésben mi az első csoportba soroltuk.

1. táblázat: A Szociális és Munkaügyi Minisztérium által kifizetett szociális juttatások csoportosítása

Gyermekek családot részére	Alacsony jövedelmű személyek és családok részére	Fogyatékossgal élők részére
<ul style="list-style-type: none"> Gyermekek után járó állami támogatás (gyermekpénz) Gyermekeknevelési támogatás Back-to-work bónusz Családi pótlék Az örökbefogadott gyermekek neveléséhez nyújtott lakhatási támogatás Havi támogatás a nevelőszülői gondozásban élő gyermekek után Befizetés a JUNIOR-számlára a védett gyermekek számára 	<ul style="list-style-type: none"> Szociális segély a garantált minimumjövedelem biztosítására Fűtési támogatás Sürgősségi segély Temetési segély A menekültstátuszban lévő vagy védelmezett személyeknek nyújtott támogatás 	<ul style="list-style-type: none"> A szülők vagy a fogyatékossgal élő gyermekek támogatása Fokozottan súlyos vagy súlyos fogyatékossgal élő felnőttek havi támogatása Kiegészítő havi személyi költségvetés fokozottan súlyos, súlyos és közepesen súlyos fogyatékossgal élő felnőttek számára Szociális ellátások fokozottan súlyos, súlyos vagy közepesen súlyos fogyatékossgal élő gyermekek szüleinek Súlyos látássérültet kísérő személyek támogatása Havi étkezési támogatás HIV- vagy AIDS-fertőzöttek számára

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2020-as jelentés.

A szociális juttatások csaknem háromnegyedét a gyermekes családok kapták 2020-ban: Erdélyben a szociális juttatások 74, míg Romániában 73%-át. Második legmagasabb arányban a fogyatékos személyek részesültek a szociális juttatásokból: az összes 2020. évi támogatások 23-23%-át kapta ez a társadalmi csoport Erdélyben és Romániában. Az alacsony jövedelmű személyek és családok részére jutott a legkevesebb támogatás 2020-ban: az összes támogatás 2, illetve 3%-a ment erre a célra Erdélyben, illetve Romániában.

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2020-as jelentés. Megjegyzés: a kedvezményezettek lehetnek gyermekek, felnőttek vagy családok. A kedvezményezettek számának és támogatások összegének részletes bemutatását a segélyezési típusok szerint a Mellékletben mutatjuk be.

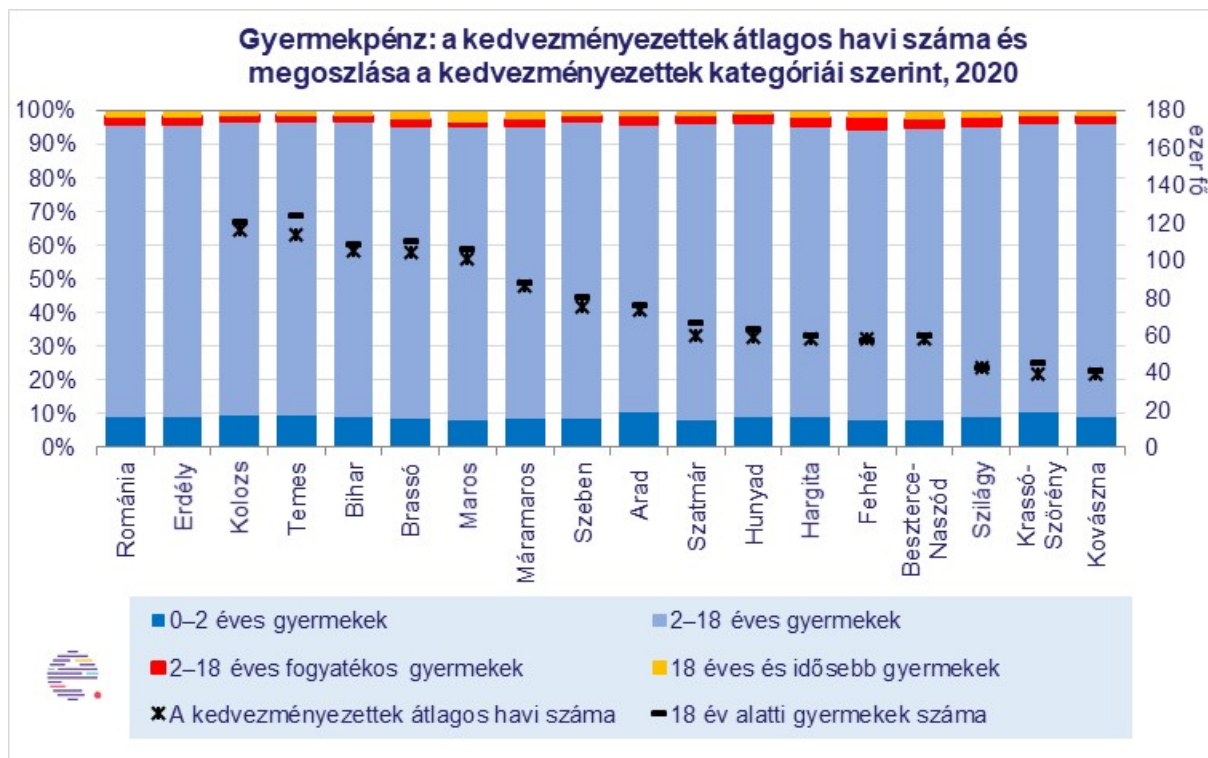
Az elemzésünk kerete nem engedi meg, hogy az összes szociális juttatásról részletesen írjunk. Csak arra vállalkozhatunk, hogy kiemeljünk és röviden áttekintsük a legfontosabb juttatási formákat az 1. táblázatban bemutatottak közül.

3.1. Szociális juttatások a gyermekes családoknak

A gyermekes családoknak járó szociális támogatások és juttatások közül a legnagyobb részesedést a *gyermekek után járó állami támogatások* (köznyelvben a *gyermekpénz*), illetve a *gyermeknevelési támogatások* fedik le. Mindkettő univerzális támogatási forma, azaz minden gyermek után jár, akinek szülője megfelel bizonyos kritériumoknak. Az Erdélyben kifizetett összes szociális juttatás 40%-a ment gyermekpénzre, 28%-a gyermeknevelési támogatásra és 1,4%-a családi pótlékra. Románia teljes területén ezek az arányok rendre 42%, 25% és 1,7%. A családi pótlék az egyetlen olyan juttatás, amely jövedelemfüggő.

A **gyermekek után járó állami támogatás, azaz a gyermekpénz** (*alocația de stat pentru copii, Magyarországon a hasonló juttatást családi pótléknak nevezzük*) olyan univerzális támogatási forma, amely a gyermekek 18 éves koráig jár, valamint a 18. életévét betöltött, közép- vagy szakképzésben részt vevő fiataloknak. A 2 éves kor alatti gyermekek után járó pótlék összege 2020 augusztusától gyermekenként havonta 369 lej, a 2–18 éves, illetve a 18. életévét betöltött, középiskolába vagy szakképzésbe járó fiatalok után pedig 185 lej. A fogyatékossgal élő gyermekek után 369 lej kap havonta a szülő, a gyermek életkorától függetlenül. Gyermekpénzt átlagosan havi 3,6 millió gyermek kapott Romániában 2020-ban, míg Erdélyben havi 1,2 millió

gyermek. A következő ábra szemlélteti, hogy melyik megyében hány 18 év alatti gyermek él és azt is, hogy melyik megyében hány gyermek után kap a szülő gyermekpénzt. Erdélyben – és az egyes erdélyi megyékben is nagyon hasonló arányban – a gyermekpénz 9%-át 0–2 éves gyermekek után folyósították; 87%-át 2 és 18 év közötti gyermekek után; 2%-át 18 éves és idősebb gyermekek után, 2%-át pedig a fogyatékos gyermekek után.

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2020-as jelentés. Megjegyzés: a megyéket a kedvezményezettek átlagos havi számának csökkenő sorrendjében ábrázoljuk. A kedvezményezettek átlagos havi száma Romániában 3590 ezer, Erdélyben 1187 ezer fő; míg a 18 év alatti gyermekek becsült száma Romániában 3526 ezer, és Erdélyben 1160 ezer fő.

Az Országos Statisztikai Intézet elérhető adatai szerint az egy főre jutó támogatások összege hasonlóan növekedett Romániában és Erdélyben is 2011 és 2020 között, 2020-as reálértéken számolva 76 lejről 189 lejre Romániában, és 76 lejről 190 lejre Erdélyben. A kedvezményezettek száma csökkent ebben az időszakban.

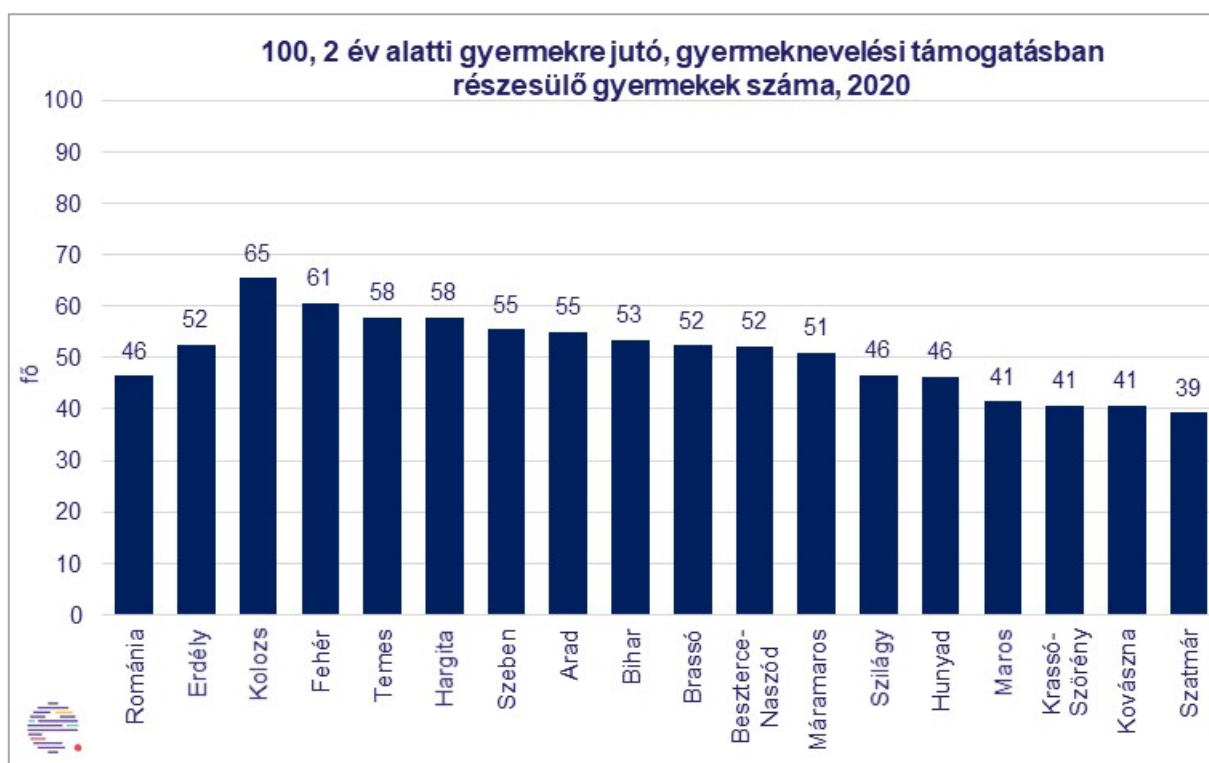
2. táblázat: Gyermekepénz – a kedvezményezettek átlagos havi számának és az egy főre jutó gyermekpénz összegének alakulása reálértékben, 2011–2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A kedvezményezettek átlagos havi száma, ezer fő										
Románia	3 869	3 825	3 780	3 728	3 691	3 663	3 636	3 611	3 591	3 591
Erdély	1 296	1 280	1 263	1 244	1 227	1 213	1 205	1 195	1 189	1 188
Egy főre jutó támogatások összege, reálértékben, lej (2020=100%)										
Románia	76	70	68	65	86	109	111	109	154	189

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Erdély	76	71	68	66	86	109	111	110	154	190

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2011–2020-as jelentés.

A **gyermeknevelési támogatás** (*indemnizația pentru creșterea copilului, a magyarszági gyedhez hasonló juttatás*) a gyermek 2 éves koráig jár, illetve a fogyatékos gyermekek 3 éves koráig. A jelenleg érvényben lévő törvényrendelet szerint (111/2010⁷) alapesetben azok a szülők részesülhetnek ilyen támogatásban, akik a gyermek születése előtti utolsó 2 évben, 12 hónapon át az adótörvény szerinti jövedelemadó-köteles jövedelmet értek el.⁸ Jelenleg a támogatás a szülő elért átlagos havi nettó jövedelemének 85%-a, de legalább 1250 lej és legfeljebb 8500 lej. Azaz az ilyen támogatásban részesülő szülők (anyák) száma azt is jelezheti, hogy mekkora a (női) foglalkoztatottság a támogatási évet megelőző időszakban. 2020-ban Romániában 180 ezer, míg Erdélyben 71 ezer 2 év alatti gyermek után részesültek a szülők gyermeknevelési támogatásban. Ha a kedvezményezettek számát a megyében élő 2 év alatti gyermekek számához viszonyítjuk, akkor látható, hogy 100 ilyen korú gyermekre Romániában 46, míg Erdélyben 52 gyermeknevelési támogatásban részesülő gyermek jut. Azaz Erdélyben 100-ból 48 gyerek után nem jár gyermeknevelési támogatás – hanem „csak” gyermekpénz vagy családi pótlék vagy egyéb juttatás.

⁷ Letöltés ideje: 2021.11.10.

⁸ Természetesen van több kiegészítés és pontosítás is arra vonatkozóan, hogy konkrétan kinek jár a juttatás. Ezeket részletesen tartalmazza a fent említett törvény 5. pontja, ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 111 din 8 decembrie 2010 privind concediul și indemnizația lunară pentru creșterea copiilor.

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2020-as jelentés. Megjegyzés: a megyéket a kedvezményezettek átlagos havi számának csökkenő sorrendjében ábrázoljuk. A 2 év alatti gyermekek becsült száma az INS [POP106A] adattáblából származik.

Megyei bontásban vizsgálva az adatokat Kolozs megyében a legmagasabb ez a mutató (100, 2 év alatti gyermekből 65 gyermek után jár ilyen támogatás), de szintén magas Fehér, Temes és Hargita megyékben. A legalacsonyabb pedig Szatmár, Kovászna, Krassó-Szörény és Maros megyékben, ahol 100, 2 év alatti gyermekből 39-41 után járt gyermeknevelési támogatás.

A gyermeknevelési támogatásban részesülők havi átlagos számának és a nekik kifizetett támogatások összegének időbeni változását még nagyobb óvatossággal kell kezelnünk, mint a gyermekpénz esetében, hiszen nemcsak a demográfiai és a foglalkoztatottsági adatok változása állhat a háttérben, hanem a 2010. évi törvényi változások is, amelyek lényegesen befolyásolják az idősorokat, elsősorban 2011 és 2014 között. Ebben az időszakban eltérő a számítási módja a 2011. január 1. előtt és után született gyermekek után járó támogatási összegeknek.

A gyermeknevelési támogatásban részesülő 2 év alatti gyermekek átlagos havi száma folyamatosan növekedett 2015 és 2020 között: Romániában 138 ezerről 180 ezer főre, míg Erdélyben 56 ezerről 71 ezer főre. Az egy főre jutó gyermeknevelési támogatások értéke 2020-as reálértéken számolva pedig 1025 lejről 2290 lejre emelkedett Romániában 2015 és 2020 között, míg Erdélyben 995 lejről 2197 lejre. A romániai egy főre jutó támogatások értéke azért magasabb az erdélyi egy főre jutó értékeknél, mert a bukaresti számok megemelik a romániai átlagot, hiszen Bukarestben messze magasabb, 2020-ban 3420 lej volt az egy főre jutó gyermeknevelési támogatás összege.

3. táblázat: Gyermeknevelési támogatás – a kedvezményezettek átlagos havi számának és az egy főre jutó támogatás összegének alakulása reálértékben, 2011–2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A kedvezményezettek átlagos havi száma, ezer fő										
Románia	197	160	142	140	138	141	159	174	178	180
Erdély	75	63	58	57	56	57	62	68	70	71
Egy főre jutó támogatások összege, reálértékben, lej (2020=100%)										
Románia	1 012	1 073	1 018	1 009	1 025	1 318	1 963	2 082	2 161	2 290
Erdély	939	1 018	990	978	995	1 266	1 855	1 988	2 062	2 197

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2011–2020-as jelentés.

A **családi pótlék** (*alocația pentru susținerea familiei*) az egyetlen jövedelemtesztelt szociális juttatás a gyermekes családoknak járó juttatások körében. Az ellátást a családfenntartási támogatásról szóló 277/2010. sz. törvény alapján folyósítják azoknak a családoknak, akik gyermeket nevelnek és a törvényben meghatározottnál alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek. Gyermekszámtól és a szülők családi állapotától függ a támogatás mértéke a 4. táblázatban megjelölt módon. A potenciális szociális segélyben részesülők megélhetésének vizsgálata a megszerzett jövedelem, valamint a személy vagy a család tulajdonában lévő fogyasztási szükségletek fedezéséhez szükséges ingó- és ingatlanvagyon felmérését takarja.

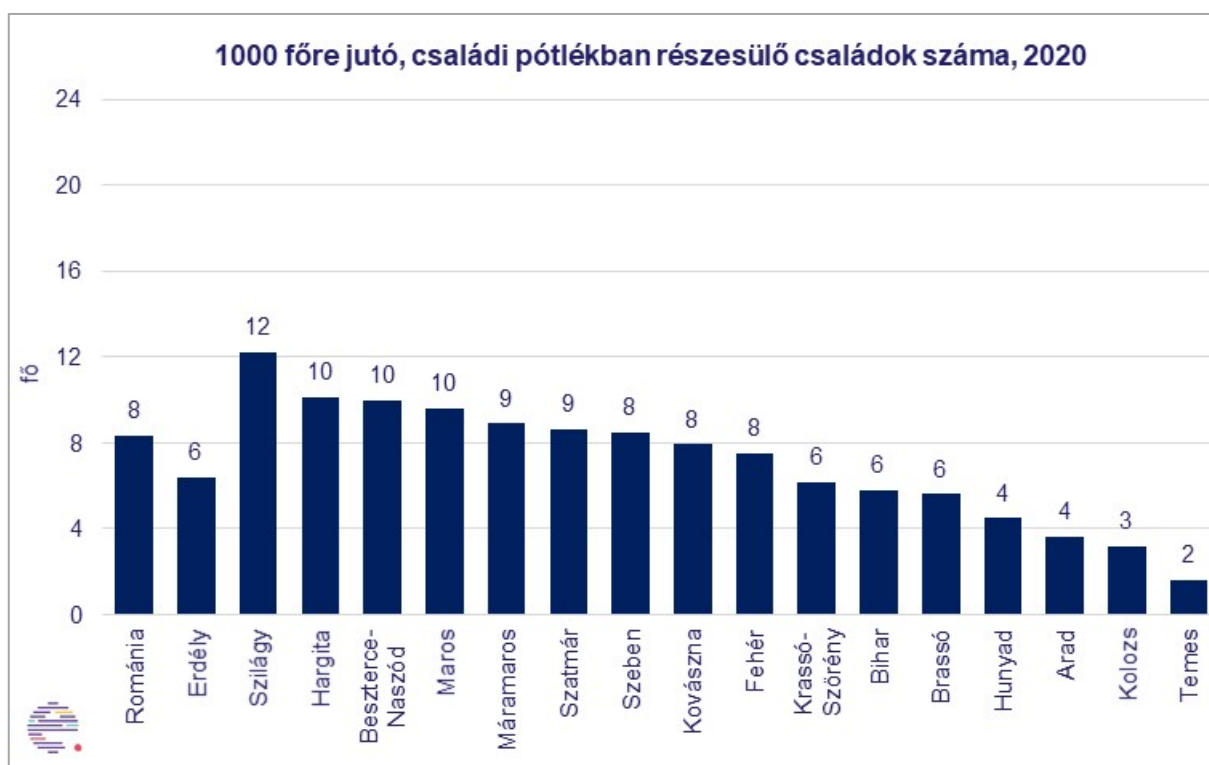
2020-ban Romániában havonta átlagosan 160 ezer család részesült ilyen típusú segélyben, a kifizetett összeg pedig 329 millió lej volt. Erdélyben 42 ezer család kapott családi pótlékot, ennek költsége 93 millió lej volt.

4. táblázat: A családi pótlék összege, 2020

Család-szerkezet	Egy családtagra jutó átlagos havi nettó jövedelem	A családi pótlék havi összege (lej)			
		1 gyermek	2 gyermek	3 gyermek	4 vagy több gyermek
Kétszülős	<200 lej	82	122	162	202
	201 és 530 lej között	75	108	141	174
Egyszülős	<200 lej	107	172	237	302
	201 és 530 lej között	102	162	222	282

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2020-as jelentés.

Ha lakosságarányosan nézzük a családi pótlékban részesülők számát, akkor 1000 főre vetítve⁹ a legtöbb családi pótlékban részesülő család Szilágy, Hargita és Beszterce-Naszód megyékben volt, míg a legkevesebb Temes, Kolozs és Arad megyékben.

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2020-as jelentés. Megjegyzés: a teljes népesség száma a 2020. július 1-jén becsült népességszáma INS [POP106A].

⁹ Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy a juttatást kapó családok számát nem a leghízelgesebb a személyek számához viszonyítani. Azonban a családok számáról nem áll rendelkezésre éves idősor, így „jobb híján” ehhez tudunk viszonyítani, ha egy juttatás elterjedtségét akarjuk bemutatni.

A családi pótlékban részesülő kedvezményezettek száma folyamatosan csökken 2011 óta Erdélyben: míg 2011-ben 90 ezer, addig 2020-ban 42 ezer az ilyen támogatásban részesülők száma. Románia teljes területét tekintve is összességében csökkent a családi pótlékban részesülő kedvezményezettek száma 2011 és 2020 között, 325 ezerről 160 ezerre. A családi pótlék címen kifizetett, egy főre jutó támogatások reálértéke folyamatosan növekedett ebben az időszakban: Erdélyben 73 lejről 183 lejre, míg Romániában 71 lejről 171 lejre. A romániai nagyrégiók közül a déli, délnyugati és délkeleti régiókban a romániai átlagnál alacsonyabb, míg az északkeleti, északnyugati, nyugati és középrégiókban a romániai átlagnál magasabb az egy főre jutó támogatás értéke. Ha csak az erdélyi régiókon belül maradunk, akkor Dél-Erdélyben, Bánságban és Partiumban magasabb, míg Székelyföldön, Közép-Erdélyben és Észak-Erdélyben alacsonyabb az egy főre jutó családi pótlék értéke, mint az erdélyi átlag. Ezek a régiók közötti különbségek viszonylag állandók 2015-től kezdődően.

5. táblázat: Az egy családra jutó családi pótlék összegének alakulása reálértékben (lej, 2020=100%)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Románia	71	70	78	96	173	174	179	179	174	171
Délkelet	66	68	74	91	165	165	170	170	166	164
Északkelet	75	73	81	99	181	181	185	184	178	175
Dél	66	67	74	91	164	165	169	169	164	163
Délnyugat	70	64	71	87	157	157	161	161	157	155
Nyugat	76	77	87	106	188	192	196	200	195	191
Északnyugat	74	73	83	103	188	189	195	195	189	186
Közép	71	72	81	99	181	181	186	188	182	178
Erdély	73	73	83	102	185	186	191	193	187	183
Székelyföld	68	68	77	95	173	175	179	179	175	171
Közép-Erdély	74	74	83	100	185	181	185	187	184	180
Partium	71	75	85	106	192	194	201	201	195	189
Dél-Erdély	73	76	84	103	185	188	193	195	188	183
Bánság	77	76	87	105	190	195	200	202	197	193
Észak-Erdély	74	70	79	99	180	182	188	188	181	180

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2011–2020-as jelentés.

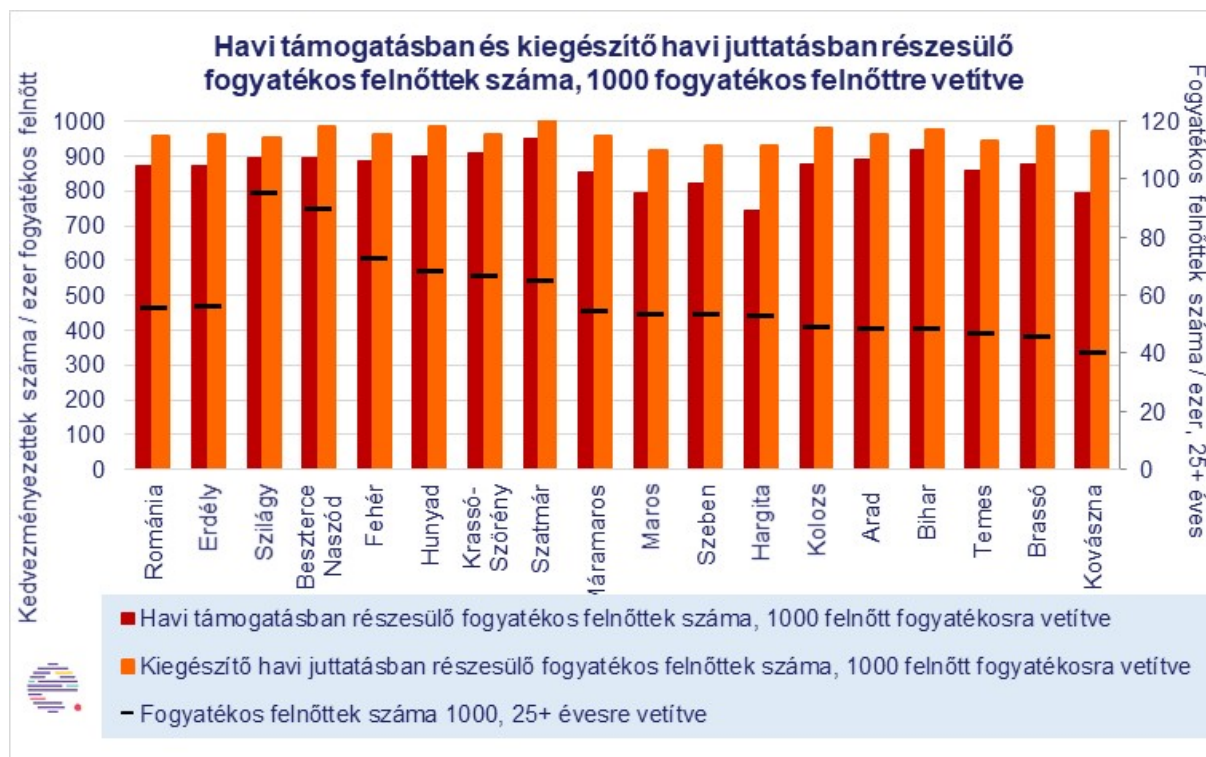
3.2. Szociális juttatások fogyatékos személyeknek

A fogyatékossgal élő személyek részére nyújtott sokféle szociális juttatás közül a legnagyobb költsége a *fokozottan súlyos vagy súlyos fogyatékossgal élő felnőtteknek nyújtott havi támogatásnak* van: az összes támogatás 13%-át költötte az állam erre 2020-ban, Romániában és Erdélyben is.

A **fokozottan súlyos vagy súlyos fogyatékossgal élő felnőttek havi támogatása** (*indemnizația lunară pentru adulții cu handicap grav și accentuat*) jövedelemfüggetlen juttatás.

2018-tól kezdődően ez az összeg havi 350 lej a fokozottan súlyos, és 265 lej a súlyos fogyatékossgal élő személyeknek. Ez 2474 millió lejt követelt a költségvetéstől Romániában, és 852 millió lejt Erdélyben. A fogyatékos felnőttek száma a 25 éves vagy idősebb felnőttek számához viszonyítva Romániában és Erdélyben is 55-56 fő, 1000 ilyen korú felnőttre vetítve. Az erdélyi megyéket összehasonlítva pedig magasabb ez az arányszám Szilágy (95 fő az 1000-ból), Beszterce-Naszód (89 fő) és Fehér (72 fő) megyékben, míg alacsonyabb Kovászna (40 fő az 1000-ból), Brassó (45 fő) és Temes (46 fő) megyékben.

A következő ábrán az 1000 fogyatékos felnőttre jutó fogyatékosági támogatást kapó felnőttek számát mutatjuk be megyei bontásban, feltüntetve a **kiegészítő havi személyi juttatásokban** (*bugetul personal complementar lunar pentru adultii cu handicap grav, accentuat si mediu*) részesülők számát is. Látható, hogy 1000 fogyatékos felnőttből 870-870 fő kap havi támogatást Romániában és Erdélyben is. Kiegészítő havi juttatást (amelynek havi összege jóval kevesebb, mint az előző juttatás: 150 lej a fokozottan súlyos, 110 lej a súlyos fogyatékossgal élők és 60 lej a közepesen súlyos fogyatékossgal élők esetében) pedig 1000-ból 957 fogyatékos felnőtt kap Romániában és 963 fő Erdélyben. A havi támogatást kapó fogyatékos felnőttek száma a legmagasabb Szatmár, Bihar és Krassó-Szörény megyékben; míg a legalacsonyabb Hargita, Maros és Kovászna megyékben, 1000 felnőtt fogyatékosra vetítve. A kiegészítő havi juttatásban részesülő fogyatékos felnőttek száma pedig Szatmár, Brassó és Beszterce-Naszód megyékben a legmagasabb, míg Maros, Szeben és Hargita megyékben a legalacsonyabb, 1000 fogyatékos felnőttre vetítve.

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium 2020. évi jelentése és a Fogyatékos Személyek Nemzeti Hatóságának negyedéves statisztikája.¹⁰ Megjegyzés: a megyéket az 1000, 25 éves és idősebb népességre vetített fogyatékos felnőttek számának csökkenő sorrendjében ábrázoljuk.

¹⁰ <http://anpd.gov.ro/web/transparenta/statistici/trimestriale/>. Letöltés ideje: 2021.11.12.

A szociálisan támogatott fogyatékos felnőttek átlagos havi száma – és ezzel párhuzamosan a támogatások összege – nominális értékben folyamatosan emelkedett 2011 és 2020 között. A támogatottak száma Romániában 543 ezerről 683 ezerre, míg Erdélyben 199 ezerről 236 ezerre növekedett ebben az időszakban. Az egy főre jutó átlagos havi támogatás összege 2020-as reálértéken számolva azonban egyforma ütemben és mértékben változott Romániában és Erdélyben: 2011 és 2014 között 220 lejről lecsökkent 195, illetve 194 lejre; majd 2015 és 2020 között 220 lejről 302, illetve 301 lejre növekedett.

6. táblázat: Fogyatékossgal élő felnőttek átlagos havi számának és az egy főre jutó támogatás összegének alakulása reálértékben (lej, 2020=100%)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A kedvezményezettek átlagos havi száma, ezer fő										
Románia	543	542	552	566	598	617	634	648	660	683
Erdély	199	195	197	200	210	216	223	226	226	236
Egy főre jutó támogatások összege, reálértékben, lej (2020=100%)										
Románia	220	209	202	195	221	226	229	307	316	302
Erdély	220	208	201	194	221	226	227	307	320	301

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2011–2020-as jelentés.

3.3. Szociális juttatások alacsony jövedelmű személyek és családok részére

Az alacsony jövedelmű személyeknek és családoknak is többféle szociális juttatást nyújt az állam. Ezek közül a garantált minimumjövedelem biztosítása emészt fel a legnagyobb összeget: az összes szociális juttatás 2, illetve 3%-át költi erre az állam Romániában, illetve Erdélyben. Fűtési támogatásban¹¹ arányaiban többen részesülnek, de a rájuk fordított összegek részesedése, akárcsak a sürgősségi segélyé vagy a temetési segélyé, alig érzékelhető az összes támogatás körében: az összes támogatás 0,3%, illetve 0,5%-át költi erre az állam Romániában, illetve Erdélyben.¹² Mind a garantált minimumjövedelem biztosítására nyújtott szociális segély, mind a fűtési támogatás jövedelemtesztelt: azaz csak azok a családok kapják, akiknek jövedelme alacsony.

A **garantált minimáljövedelem** (*venitul minim garantat*) biztosítására nyújtott segélyt havonta folyósítja az állam¹³ és a törvényben meghatározott garantált minimumjövedelem értéke, illetve a család vagy az egyedülálló személy nettó havi jövedelme közötti különbségként számolják ki. A havi, családonként garantált minimáljövedelem értéke 142 lej volt az egyedülálló személyek esetében, 255 lej volt a kétfős, 357 lej a háromfős, 442 lej a négyfős és 527 lej az ötfős családok esetében 2020-ban. (Az 5 főnél nagyobb családokból származó minden második személy után

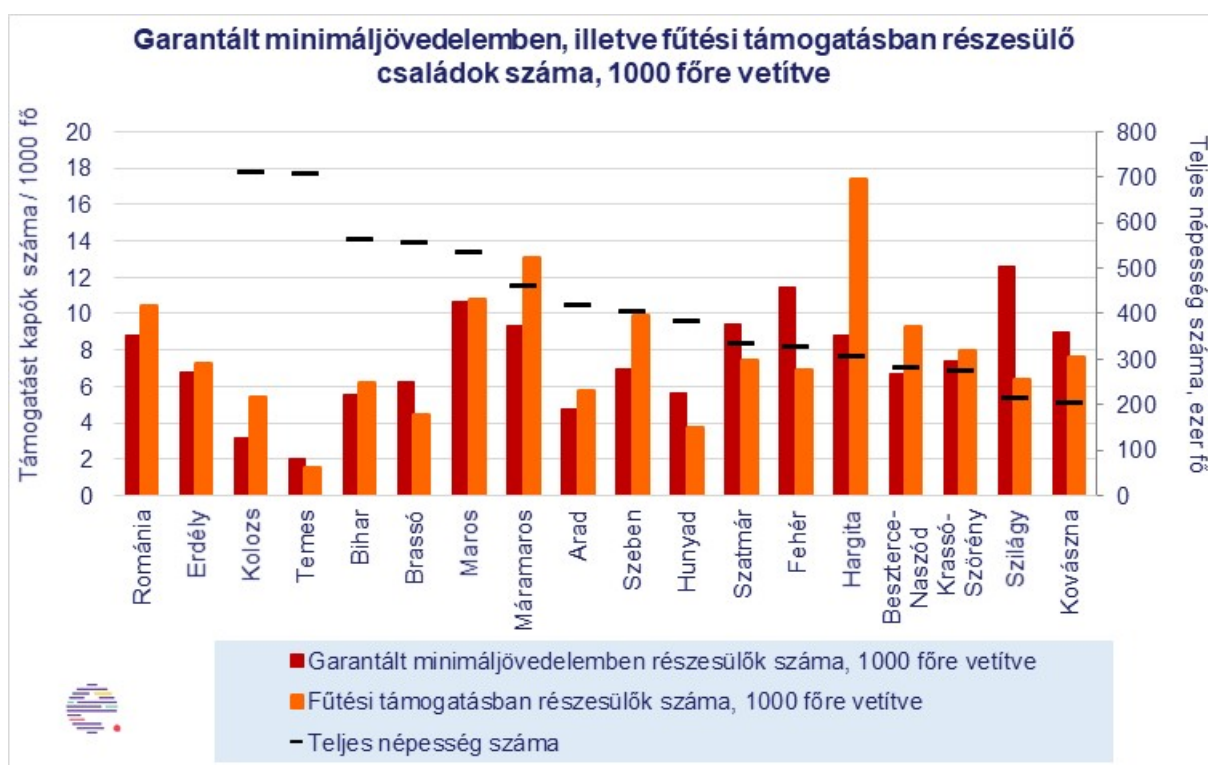
¹¹ Megjegyezzük, hogy a négyféle fűtési támogatás közül (központi fűtésre; gázra; villanyra; fára, szénre) a legtöbben a fával, szénrel való fűtésre kapnak támogatást.

¹² A temetési segélyt a helyi önkormányzati költségvetésből finanszírozzák, akárcsak a sürgősségi segély egy részét, és ezeket az önkormányzatok lejelentik a Szociális és Munkaügyi Minisztériumnak.

¹³ Az erről szóló szabályozást a 416/2001-es számú törvény tartalmazza, amelyet módosították 2002-ben és 2010-ben is.

37 lejt adnak hozzá az alap 527 lejhez). A kedvezményezett családok átlagos havi száma Romániában 170 ezer volt 2020-ban, míg Erdélyben 45 ezer.

Ha az adott megyében élő népesség számához viszonyítjuk a támogatásban részesülők számát, akkor Romániában 1000 főre 9 garantált minimáljövedelemben, és 10 fűtési támogatásban részesülő család jut. Erdélyben pedig rendre 7-7 család jut az ott élő 1000 főre vetítve. Ha az erdélyi megyéket hasonlítjuk össze ezen mutatók alapján, akkor Szilágy, Fehér és Maros megyékben élt a legtöbb olyan család, aki szociális támogatást kapott a garantált minimáljövedelem biztosításához (13, 11 és 11 család, 1000 főre vetítve). Fűtési támogatásban pedig az erdélyi átlagnál több család részesült 2020-ban Hargita (17 család 1000 főre vetítve), Máramaros (13 család), Maros (11 család), Szeben (10 család), Beszterce-Naszód (9 család), Krassó-Szörény (8 család) és Kovászna (8 család) megyékben.

Forrás: A Szociális és Munkaügyi Minisztérium 2020-as jelentése és az Országos Statisztikai Intézet [POP106A]-adattáblája. Megjegyzés: a megyéket a teljes népesség becslés szerinti csökkenő sorrendben ábrázoltuk. Romániában a teljes népesség becslés száma 19,3 millió, míg Erdélyben 6,6 millió volt 2020. július 1-jén.

A garantált minimáljövedelemben részesülő családok száma egyre növekedett 2011 és 2016 között, Romániában 187 ezerről 245 ezerre, Erdélyben pedig 55 ezerről 64 ezerre. A teljes vizsgált időszakban 2014-ben volt a legmagasabb az így támogatott családok száma Erdélyben: 68 ezer. A támogatott családok közül egyeseknek a lakásbiztosítási járulékait is fizette a minisztérium – ezeket a kifizetéseket mi is beleszámoltuk a támogatások összegébe.¹⁴ Ennek

¹⁴ A Szociális és Munkaügyi Minisztérium 2014 és 2018 közötti statisztikai adatközlései feltüntetik azokat az összegeket is, amelyeket egészségbiztosítási járulékként kifizettek egyes, garantált

ellenére csökkent a támogatott családok száma 2017 és 2020 között: Romániában 234 ezerről 170 ezerre, míg Erdélyben 61 ezerről 45 ezerre. Az egy családra jutó átlagos havi támogatások összege, 2020-as reálértékkel számolva, 214 lejről 265 lejre növekedett Romániában, míg Erdélyben 222 lejről 280 lejre 2011 és 2020 között.

7. táblázat: Garantált minimáljövedelmet biztosító segélyben részesülő családok átlagos havi számának és az egy családra jutó támogatás összegének alakulása reálértékben (lej, 2020=100%)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A kedvezményezettek átlagos havi száma, ezer család										
Románia	187	193	217	241	246	245	234	203	176	170
Erdély	55	58	63	68	66	64	61	52	45	45
Egy családra jutó támogatások összege, reálértékben, lej (2020=100%)										
Románia	214	210	233	250	247	301	307	297	276	265
Erdély	222	211	233	250	249	310	320	311	289	280

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Szociális segélyezés, 2011—2020-as jelentés.

Közzététel: 2022. február 17.

További információ: Szabó Laura (info@erdelystat.ro).

Az elemzésben dr. Szabó Béla, a BBTE Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézetének docense nyújtott szakmai segítséget.

Korábbi Erdélystat-közlemények és -elemzések, módszertani leírások megtalálhatók a www.erdelystat.ro honlapon.

Ha érdekli az Erdélystat tevékenysége, látogasson el honlapunkra vagy keresse fel [Facebook-oldalunkat](#). Ha elsőként szeretné megkapni az aktuális elemzéseinket és közleményeinket, iratkozzon fel [hírlevelünkre](#).

minimáljövedelemben részesülő családoknak. Mivel nem minden évben tüntették fel ezeket az adatokat, a támogatások összegéhez ezeket nem adtuk hozzá.